

Sygn. akt I Ns 168/15

POSTANOWIENIE

Dnia 25 kwietnia 2019 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSR Lidia Grzelak

Protokolant st. sekr. są. Jolanta Dziki

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2019 r. w Ciechanowie

na rozprawie

sprawy z wniosku E. S.

z udziałem M. B. (1), M. B. (2), J. B. (1), J. Z.

o stwierdzenie nabycia spadku po G. B. (1)

I stwierdza, że spadek po G. B. (2) z d. K. c. J. i J. z d. M., zmarłej dnia 15 grudnia 2014 r. w C., ostatnio stale zamieszkałej w C., na podstawie testamentu notarialnego rep. A nr 1686/2013 z dnia 24 maja 2013 r. sporządzonego przed notariuszem E. Z. prowadzącą Kancelarię Notarialną w C., otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Ciechanowie w dniu 18 czerwca 2015 r. w sprawie I Ns 168/15, nabyli syn J. B. (1) i córka J. Z. po 1/2 (jednej drugiej) części;

II zasądza od wnioskodawczyni E. S. na rzecz uczestniczki postępowania J. Z. kwotę 377,00 zł (trzysta siedemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III nakazuje ściągać na rzecz Skarbu Państwa od wnioskodawczyni E. S. kwotę 542,60 zł (pięćset czterdzieści dwa złote sześćdziesiąt groszy) tytułem uzupełnienia kosztów postępowania orzeczonych postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2018 r. z tym, że kwotę 187,76 zł (sto osiemdziesiąt siedem złotych siedemdziesiąt sześć groszy) przez pobranie z zaliczki uiszczonej na kwit U 11 – (...) KU (...);

IV w pozostałym zakresie pozostawia wnioskodawczynię i uczestników postępowania przy poniesionych kosztach postępowania związanych z ich udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 168/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni E. S. złożyła wniosek o stwierdzenie, że spadek po G. B. (1), zmarłej dnia 15 grudnia 2014 r., na podstawie ustawy nabyły jej dzieci: E. S., M. B. (1), J. B. (1) i J. Z. oraz wnuk M. B. (2) po 1/5 części.

Uczestnicy postępowania M. B. (1) i M. B. (2) przyłączyli się do wniosku.

Pismem procesowym z dnia 31 sierpnia 2015 r. Wnioskodawczyni E. S. zmodyfikowała wniosek, wnosząc o stwierdzenie, że testamenty G. B. (1) z dnia 19 października 2010 r. oraz z dnia 24 maja 2013 r. są nieważne, z uwagi na fakt, że testatorka G. B. (1) w chwili testowania znajdowała się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, a w konsekwencji wniosła o stwierdzenie, że spadek po G. B. (1) na podstawie testamentu notarialnego z dnia 5 grudnia 2008 r. sporządzonego przez notariuszem B. B. nabyli syn J. B. (1) i córka E. S. po 1/2 części.

Uczestniczka postępowania J. Z. wносиła o stwierdzenie, że spadek po G. B. (1), na podstawie testamentu notarialnego z dnia 24 maja 2013 r. sporządzonego przez notariuszem E. Z. nabyli syn J. B. (1) i córka J. Z. po 1/2 części. Wnosiła ponadto o zasądzenie na jej rzecz od wnioskodawczyni E. S. zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Uczestnik postępowania J. B. (1) przyłączył się do stanowiska uczestniczki postępowania J. B. (2).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni G. B. (1), urodzona (...), zmarła dnia 15 grudnia 2014 r. w C., ostatnio na stałe zamieszkiwała w C.. W chwili śmierci była wdową. Miała pięcioro dzieci: córki – E. S. i J. Z. oraz synów M. B. (1), J. B. (1) i Z. B.. Nie miała dzieci pozamałżeńskich ani przysposobionych. Z. B. zmarł dnia 1 maja 2010 r. Miał jednego syna M. B. (2); nie miał innych dzieci, w tym pozamałżeńskich, przysposobionych lub zmarłych przed jego śmiercią (bezsporne).

G. B. (1) w dniu 5 grudnia 2008 r. sporządziła przed notariuszem B. B., prowadzącą Kancelarię Notarialną w C., testament notarialny rep. A nr 11651/2008, w którym do spadku powołała syna J. B. (1) oraz córkę E. S. po 1/2 części. Następnie w dniu 19 października 2010 r. sporządziła przed notariuszem B. B., prowadzącą Kancelarię Notarialną w C., testament notarialny rep. A nr 9168/2010, którym odwołała testament notarialny rep. A nr 11651/2008 z dnia 5 grudnia 2008 r. sporządzony przed notariuszem B. B.. W dniu 24 maja 2013 r. G. B. (1) sporządziła przed notariuszem E. Z. prowadzącą Kancelarię Notarialną w C., testament notarialny rep. A nr 1686/2013, w którym do spadku powołała syna J. B. (1) oraz córkę J. Z. po 1/2 części. Wszystkie testamenty G. B. (1) sporządzała w miejscu zamieszkania tj. C. ul. (...). Testamenty zostały otwarte i ogłoszone w Sądzie Rejonowym w Ciechanowie w dniu 18 czerwca 2015 r. w sprawie I Ns 168/15. G. B. (1) podczas sporządzania każdego z testamentów była zorientowana w sytuacji, kontakt z nią nie był utrudniony. Zarówno notariusz B. B., jak i notariusz E. Z., nie miały wątpliwości co do jej zdolności testowania. W chwili sporządzenia każdego testamentu obecne były tylko spadkodawczyni i notariusz. Przyczyną sporządzenia testamentów w miejscu zamieszkania testatorki były jej problemy z poruszaniem się. W dacie sporządzania testamentów z dnia 19 października 2010 r. oraz z dnia 24 maja 2013 r. G. B. (1) nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Podpis złożony przez G. B. (1) na testamencie z dnia 24 maja 2013 r. nie wskazuje na stan utraty lub ograniczenia świadomości, brak swobody wyrażenia woli, presję osób trzecich lub występowanie jakichkolwiek zaburzeń psychicznych. G. reprezentuje niespotykaną dla pisma starszego staranność, dokładność i w miarę możliwości płynność, stałe tempo, stabilność. Podpis pod testamentem został złożony przez G. B. (1) w sposób dla niej nawykowy i naturalny, z zachowaniem możliwej staranności i dokładności pomimo utrudnień psychomotorycznych naturalnych dla pisma starszego. Zachowany stały układ oraz regularności w kreśleniu grafizmów wskazują, że spadkodawczyni sporządzała zapis w pełnej świadomości, w sposób przemyślany, w spokoju, na czysto (wypisy aktów notarialnego k. 21 – 23, protokoły otwarcia i ogłoszenia testamentów k. 24 – 29, zeznania świadka B. B. k. 116, zeznania świadka E. Z. k. 116 – 117, opinia biegłego sądowego w zakresie psychiatrii dr n. med. R. W. k. 166 – 188, 226 – 227, protokół oględzin testamentu k. 257 – 258, opinia biegłego sądowego w zakresie psychografologii mgr K. G. (1) k. 277 - 288).

G. B. (1) mieszkała wspólnie z synem J. B. (1). Od około 2010 r. G. B. (1) opiekowała się córka J. Z.. J. Z. jest pielęgniarzką, pracuje w szpitalu na oddziale wewnętrznym. G. B. (1) była pod stałą opieką lekarza rodzinnego. Leczyła się kardiologicznie – cierpiała na nadciśnienie tętnicze; miała problemy z poruszaniem się ze względu na dolegliwości stawu biodrowego. W maju 2013 r. rozpoznano u niej zmiany miażdżycowe, ale nie stwierdzono objawów zaburzeń psychicznych w postaci zaburzeń pamięci, dezorientacji w otoczeniu czyn trudnościach w nawiązywaniu rzeczowego kontaktu. Od kilku lat odczuwała też dolegliwości związane ze stanem zapalnym błony śluzowej żołądka. Przyjmowała leki nasercowe i przeciwbólowe. W dniu 30 października 2014 r. otrzymała lek uspokajający, działający nasennie. Leki, które przyjmowała G. B. (1) nie były środkami o działaniu narkotycznym i nie wpływały u niej na świadomość; nie ograniczały jej psychicznych możliwości świadomego podejmowania decyzji. G. B. (1) była osobą samodzielną, radziła sobie w zwykłych czynnościach domowych. Była osobą kontaktową, posiadała rozeznanie w otoczeniu, chętnie rozmawiała na różne tematy, o pracy, rodzinie, o codziennych sprawach. (dokumentacja medyczna k. 36 – 49, opinia biegłego sądowego w zakresie psychiatrii dr n. med. R. W. k. 166 – 188, 226 – 227, zeznania świadków A. Ł. k. 80 –

81, K. P. k. 81, D. B. k. 81 – 82, Z. Z. k. 82, C. S. k. 83, M. W. k. 83 – 84, A. W. k. 84, B. B. k. 116, E. Z. k. 116 – 117, A. M. k. 118, zeznania wnioskodawczyni E. S. k. 32, 311, zeznania uczestniczki postępowania J. Z. k. 33, 312).

Na tej samej nieruchomości, ale w innym budynku mieszka E. S. z rodziną. G. B. (1) nie lubiła zięcia A. S. i jej niechęć do niego nasiliła się w ostatnich latach jej życia. Miała żal do córki E. S., że się nią nie opiekuje. Stosunki pomiędzy G. B. (1) a jej córką E. S. i zięciem A. S. pogorszyły się po sporządzeniu przez G. B. (1) testamentu na rzecz J. B. (1) i E. S.. E. i A. S. zaczęli wówczas wprowadzać zmiany na wspólnie zajmowanej posesji, czego G. nie akceptowała (zeznania świadków K. P. k. 81, Z. Z. k. 82, M. W. k. 83 – 84, A. W. k. 84, T. G. k. 117 – 118, A. M. k. 118, A. S. k. 121 – 123, opinia biegłego sądowego w zakresie psychiatrii dr n. med. R. W. k. 166 – 188, 226 – 227, stenogramy nagrań k. 145 – 154, płyta k. 155, zeznania wnioskodawczyni E. S. k. 32, 311, zeznania uczestniczki postępowania J. Z. k. 33, 312).

Nikt nie zrzekł się dziedziczenia po G. B. (1). Nikt nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. Nikt nie składał oświadczeń w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku po G. B. (1) (bezsporne).

Okoliczności faktyczne sprawy w zakresie kręgu spadkobierców G. B. (1) są bezsporne. Sąd ustalił je na podstawie zgodnych zapewnień spadkowych złożonych przez wnioskodawczynię E. S. oraz uczestników postępowania M. B. (1), M. B. (2), J. Z. i J. B. (1), znajdujących potwierdzenie w przedłożonych aktach stanu cywilnego. Dowody te Sąd ocenił jako w pełni wiarygodne, jako że ich prawdziwość nie nasuwała jakichkolwiek wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron niniejszego postępowania.

W ocenie Sądu, zeznania świadków zeznania świadków A. Ł. (k. 80 – 81), K. P. (k. 81), D. B. (k. 81 – 82), Z. Z. (k. 82), C. S. (k. 83), M. W. (k. 83 – 84), A. W. (k. 84), B. B. (k. 116), E. Z. (k. 116 – 117), A. M. (k. 118), T. G. (k. 117 – 118), A. S. (k. 121 – 123), są wiarygodne. Świadkowie wskazywali na samodzielność G. B. (1), jej świadomość i rozeznanie w otoczeniu, jak również poprawność i łatwość nawiązywania przez nią kontaktu słownego. Jednocześnie wielu świadków podkreślało jej osobistą niechęć do zięcia A. S., która nasiliła się po 2008 r. Zachowanie zięcia A. S. i córki E. S. po sporządzeniu przez nią testamentu na rzecz J. B. (1) i E. S., polegające na ograniczeniu opieki nad nią, przy jednoczesnym podejmowaniu prac przy zagospodarowaniu posesji bez uzgodnienia z nią, G. B. (1) oceniała bardzo negatywnie.

W ocenie Sądu, nie zasługują na wiarę zeznania świadków M. P. (k. 119 – 120) oraz K. W. (k. 120 – 121), które dotyczą oceny ich zachowania spadkodawczyni G. B. (1) w kontekście jej stanu zdrowia psychicznego, do której oceny świadkowie nie są uprawnieni. Podkreślić należy, że ich zeznania dotyczą jej zachowania w stosunku do zięcia A. S., z którym świadkowie pozostają w bliskiej znajomości i pozytywnie go oceniają.

Nie budzi również wątpliwości Sądu, wiarygodność przedstawionych trzech testamentów spadkodawczyni G. B. (1), otwartych i ogłoszonych w Sądzie Rejonowym w Ciechanowie.

Oceny ważności testamentów z dnia 19 października 2010 r. oraz z dnia 24 maja 2013 r. Sąd dokonał na podstawie dwóch opinii biegłych sądowych: w zakresie psychiatrii dr n. med. R. W. oraz psychografologii mgr K. G. (2). Podkreślić należy, że obie opinie są zbieżne w zakresie zawartych w nich wniosków co do stanu zdrowia w jakim znajdowała się spadkodawczyni w dacie sporządzania obu testamentów tj. zarówno w dniu 19 października 2010 r. oraz w dniu 24 maja 2013 r., wskazujących, że wówczas G. B. (1) nie znajdowała się w stanie wyłączenia zdolności do świadomego lub swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia swojej woli. Sąd w pełni też podziela obie opinie biegłych sądowych, które są logiczne i spójne. Biegli w sposób bardzo dokładny omówili wszystkie okoliczności, które doprowadziły ich do określonych wniosków co do zdolności testowania G. B. (1). W sposób logiczny i przejrzysty uzasadnili swoje stanowisko. Nie sposób w opiniach biegłych odnaleźć jakichś błędów czy nieścisłości.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 926 kodeksu cywilnego powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. (§ 1). Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z

osób które powołał nie chce lub nie może być spadkobiercą (§ 2), co wskazuje, że dziedziczenie testamentowe ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym, o ile testament jest ważny.

Na wstępie podkreślić należy, że rozporządzić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament (art. 941 kc).

Rozrządzenia testamentowe mogą mieć różny charakter, do typowych rozrządzeń można zaliczyć ustanowienie spadkobiercy (art. 959 i n. kc), zapis windykacyjny (art. 981¹ i n. kc), zapis zwykły (art. 968 i n. kc), polecenie (art. 982 i n. kc), powołanie wykonawcy testamentu (art. 986 i n. kc), wydziedziczenie (art. 1008 kc). Testament może jednak zawierać wiele innych rozrządzeń, na przykład podstawienie (art. 963 kc), testament negatywny, w którym spadkodawca wyłącza od dziedziczenia ustawowego określoną osobę, nie powołując w jej miejsce innej osoby.

Bezspornym jest w niniejszej sprawie, że spadkodawczyni G. B. (1) pozostawiła łącznie trzy testamenty sporządzone w formie aktu notarialnego wzajemnie się wykluczające.

Zgodnie z art. 950 kpc, testament może być sporządzony w formie aktu notarialnego (testament zwykły). Przepisy o formie aktu notarialnego są rygorystyczne i sformalizowane, stąd też ta forma testamentu uważana jest za najbardziej bezpieczną i najtrudniejszą do obalenia formę testamentu, z uwagi na charakter dokumentu oraz udział w czynności notariusza. Najpełniej też zabezpiecza rzeczywistą wolę spadkodawcy. Niemniej istotne jest też i to, że testament taki ma charakter dokumentu urzędowego w świetle art. 244 kpc.

Zgodnie z art. 945 § 1 pkt 1 kc, testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Sąd ustalił, że w dacie sporządzania dwóch ostatnich testamentów tj. z dnia 19 października 2010 r. oraz z dnia 24 maja 2013 r. G. B. (1) nie znajdowała się w stanie wyłączenia zdolności do świadomego lub swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia swojej woli. Podpis złożony przez G. B. (1) na testamencie z dnia 24 maja 2013 r. nie wskazuje na stan utraty lub ograniczenia świadomości, brak swobody wyrażenia woli, presję osób trzecich lub występowanie jakichkolwiek zaburzeń psychicznych.

Uznać zatem należy, że wszystkie testamenty sporządzone przez spadkodawczynię G. B. (1) są ważne.

Zgodnie z art. 943 kpc spadkodawca może w każdej chwili odwołać zarówno cały testament, jak i jego poszczególne postanowienia. Stosownie zaś do art. 946 kpc odwołanie testamentu może nastąpić bądź w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, bądź też w ten sposób, że w zamiarze odwołania testament zniszczy lub pozbawi go cech, od których zależy jego ważność, bądź wreszcie w ten sposób, że dokona w testamencie zmian, z których wynika wola odwołania jego postanowień.

W ocenie Sądu, uznać zatem należy, że spadkodawczyni G. B. (1) skutecznie odwołała pierwszy testament notarialny sporządzony dnia 5 grudnia 2008 r. testamentem notarialnym z dnia 19 października 2010 r. Dziedziczenie zatem następuje zgodnie z testamentem notarialnym z dnia 24 maja 2013 r., w którym spadkodawczyni G. B. (1) powołała do dziedziczenia syna J. B. (1) i córkę J. Z. w udziałach po 1/2 części.

W związku z powyższym Sąd orzekł jak w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł stosownie do art. 520 § 3 kpc, zgodnie z którym jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika postępowania, które wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. W związku z powyższym Sąd zasądził od wnioskodawczyni E. S. na rzecz uczestniczki postępowania J. Z. kwotę 377,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił stosownie do przepisu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej

z urzędu, mając na uwadze, że przedmiotem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku była również ważność testamentu.

Sąd obciążył kosztami postępowania poniesionym tymczasowo przez Skarb Państwa wnioskodawczynię E. S., mając na uwadze, że koszty te były wynikiem przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego, na jej wniosek w związku z kwestionowaniem przez nią swobody sporządzenia testamentu przez spadkodawcę, których zarzutów opinia nie potwierdziła. Zgodnie bowiem z art. 520 § 2 kpc, jeżeli jednak uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. Stosownie zaś do art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie sąd orzeka o poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatkach, stosując odpowiednio przepisy art. 113.